

UN MANUSCRIS DE TINEREȚE AL PROFESORULUI G. I. TOHĂNEANU

Printre manuscrisele păstrate de Profesorul G.I.Tohăneanu se află cel pe care îl reproducem alăturat în copie foto și pe care încercăm să-l comentăm minimal. Cele mai multe manuscrise pe care Profesorul le-a păstrat conțin inegalabilele traduceri din opera lui Vergiliu, manuscrise care depun mărturie despre cunoașterea impecabilă a limbii latine, despre inventivitatea lexicală a Profesorului și despre capacitatea sa de găsim directă a soluțiilor optime în ce privește versificația și imaginile traducerii.

Manuscrisul de față (formularea din titlu – **de tinerețe** – va fi imediat justificată) face parte din arhiva „de suflet” a Profesorului, pentru că păstrarea lui nu se justifică altfel din anii 1955-1960, când, probabil, l-a conceput autorul. Erau anii „debutului” său didactic la Universitatea din Timișoara, ani în care a început să publice comentarii pertinente despre poezia românească. Manuscrisul este format din 7 (șapte) file format A4, scrise cu cerneală albastră, file numerotate în colțul din dreapta sus cu creionul (probabil după ce manuscrisul a fost considerat ca încheiat). Presupunerea noastră că numerotarea a fost făcută ulterior încheierii manuscrisului se bazează și pe faptul că textul a fost revăzut sigur, iar intervențiile în text sunt făcute cu același tip de creion (posibil cu același creion) cu care sunt numerotate paginile. În afara celor 7 file numerotate, manuscrisul mai are două file (la începutul lui) nenumerotate (cărora le vom spune **a** și **b**) și care fac iarăși dovada că textul manuscrisului este din tinerețea Profesorului. Manuscrisul nu are titlu, dar se poate deduce ușor din conținutul său că este o formă incipientă a comentariilor despre limba și stilul operei poetice a lui Tudor Arghezi. Câteva cuvinte despre filele nenumerotate. Textul incipient

al unui comentariu despre poezia argheziană a fost abandonat la mijlocul filei **b**. După formulările de pe filele **a** și **b** se vede că Profesorul n-a fost mulțumit de felul în care debutase comentariul său despre Arghezi. Multe aprecieri exprimate prin adjective superlative, rânduri șterse, repetiții nepotrivite stilului Profesorului determină renunțarea la acest început de comentariu. Iată câteva sintagme: „conținut, prin adâncime și vastitate, tulburător”, „marele poet a fiert și a strecurat densele ei sucuri [ale limbii, n.n.]”, „ungherele tainice – de o tainică frumusețe – ale limbii”, „limpezi și mândre cupole, cu largi și profunde ecouri” etc.

Cele 7 file numerotate sunt acoperite de scrisul, ușor înclinat spre dreapta, al Profesorului pe o singură față, cu excepția filelor 2 (unde, pe verso, este transcrisă o strofă dintr-un poem arghezian) și 7 (în care, pe verso, se încearcă o concluzie a comentariului din articol). Calitatea hârtiei, „ezetarea” în unele formulări și, mai ales, confruntarea cu viitoarele exegeze stilistice despre poezia lui Arghezi ne întăresc convingerea că e un manuscris **de tinerețe**. Unele formulări despre ritmul arghezian, despre sintaxa poeziei argheziene (dislocările sintactice, densitatea exprimării, contragerea prin participiu, gerunziu sau adjectiv) au fost reluate (de cele mai multe ori ca idee) în studiile ulterioare despre Arghezi: *Elemente de sintaxă poetică în stilul lui Tudor Arghezi*, în „Scrisul bănățean”, 1961, nr. 1, *Sintaxa poetică a lui Tudor Arghezi. Ordinea cuvintelor*, în „Scrisul bănățean”, 1961, nr. 2 și *Sintaxa operei poetice a lui Tudor Arghezi* (text definitiv în volumul **Dincolo de cuvânt**, București, 1976, pp. 152-181). Corecturile sunt puține, în general exemple din opera poetică argheziană, adăugate textului, care vin să întărească formulările exegetului. Cu creionul sunt subliniate formulările esențiale (probleme care formează osatura comentariului) și unele din vocabulele și sintagmele poetului, care sunt discutate de Profesorul G. I. Tohăneanu. Manuscrisul este valoros și interesant prin valoarea sa documentară, oferind celor interesați o mostră din laboratorul de lucru al Profesorului.

Prof. Ligia Tohăneanu

Dalta și miștră, pluguț și cocășul —
sunt unelte pe care poetul și le ar vrea ale sale.
~~Cuvântul e pe ca maramă și pe ca pânză;~~
~~poetului, Cuvântul e asemenea fier — mizerul,~~
e ~~precum~~ fieroasă, și e creștă, rămasă.

Cuvântul — îmbătrânit și incrementat —
rostit de sute de generații — e istovit și stors ?
Nu! Poetul îl adălușește și îl împănă,
și se poartă ^{cu} ~~prudență~~ ^{cu} ~~și~~ și îi răsare rugina
și — privesc și stăruie — îl
primenesc și îl și entuziasmez, și — e
redare, și spulberă flăcări, și îngheț
și și țigare.

Și mi-ai fi vealul lui
A flăcări rătăci ce pot să ...

la care naș, angrenându-l o singură dată; ②
fuziunea se-a fast și stăruiește; alături de auș, a pron. ob.
cu o roata de picior la un dus și un cat; se pron. ufl.

Nu v-am sădit și nu v-am sămănat
Ati în colții m. săpiti de țărână
Pierne din țigui v-a pus și sămănat [v-a]
și de ogor v-ati grăit cu. lătrare.

Auș la pron. refl. - Culoarea și accentul s-au dus și săpiti [s-au]
- Ca pleava a țărână s-au dus și săpiti.

Auș vut: mă voi lua și duce departe
+ pron. ob

Naș. caș + pron. refl.: Așa se-a-nvățat și șke'
și se traci și saltă [se-a]
sau: se și bune și scaltă [se-a]

chiar la distanță: Auș isprăvit încoldu alui și m. grăit
Puhane 'ef. resp. personal!

înțeles - m. clar această tendință. Răm. în bășchi.
(subord), adeseori înlocuiri prin caș. 'o sașușu puzgărtășușu,
subiectiv sau chiar caștr. nom. și o mare deșădăde obil.

Al: } S-ar fi ales de duș, cava, Abame, cuș [dacă ar fi fud.]
Puncta aha respită la țărini din încurcătura:
și de țărini celui se, grat, se pomuraste

Procedul și comb. cu nimb de locuri țipri:

și bouă cară greul pămîntului, dar cum
foran au s-ar abate, redus de ouș din' dăm? [dacă n-au
fi deș de ouș]

Subiectivul astfel obținut este remarcabil;

Înțelesul de cuvinte, din grai țărâș și nimb;
Nu au, cerăntă, făgăduie curăntă

Statute isi arata puterea ca consiliu
si a sava nopti e ca un fume ogot
Pe car framintandu l meste s' ntrual
La mgethid pehanul, la-o jumei, s' cinglat.

Topica, artina afect. acur. si a umbelilo siudactive 4
este unel du cog. ubi cu argumelo ale stelulu' a marchu pect.
Elemente logice sintagmatici, sint. rufte du raxent la lege,
„dphimati” - ipotezi unel de actul.

Agur, stelul raxi de la fund
Pamintul greu, munit cu busuamne
Si cu nadyte, pino ce, notind,
dura - si esapa ^{cutul} ~~busul~~ pe m. ote.

de cele m. m. a' - deterrunantel - atribut sau ablutiv
este supradit de deterrunantel tau.

- a) - Pan lectu ba, de hambils moderni -
- hacha bei, richo pe tru grasini
cu scara - o unelut, de mu ci garii.
- b) - Tacena voute si le a pinhet
Cao - o face an je nume si rasu

Intr. deterrun. si deterrunant. de obiecte, osted si
o punctate scari, avu curut, cet x nealeydat,
aveau compl. cov. ale pect., cog. p. m. adverb:

Aveai otravo - u finu, de abunci, de casturas.

Acumena vaxu: sind m. eles accoribile lectu, vix
chil, notind punit, restablotele m. placari
legatle sunt logice subiective agensd sfermate.

Trasau m. tari,
dura, alaburu, p. p. m.

Neasculdun de vental de la stuy

Te a' aruncat ru ples verde a zote.

Si veru le facu, le zambile.

Putei te amabile de la rug

Inutil de oge Intrauand x remanent consecutiv
angre intinabile, o adverbale de hui co o paxel
sau deterrun, cov, rol gramatical:

Tu te-ai pierdut din drumul lui
 Ca o singurătate fără trântă
 Și promisiunea ta [...] facile
 Pare a fi fost ca să mă amuțească.

Coloș. ob-dub: intron: O tunc sloa o midia și e nemementrașe.
 O lectură mătășită, sușof, din la exhorvoni;
 pri' conf. val. suit, pri' conf. obid - sub:

Munde, cadlucă de coporare
 Altar de soini; sate, de son;
 Căci nu s'au feli. // plăcua înaltă
 Și te mătășe cu mires de flon...

De locașea s'au are conpl. sup. du ontrod. subtot pri'
 cony'. con travazo omelul leg. canu, de pri'
 in foatbul cō prog. meye la... cony';

Cum o să vie, lungul tău de apăne
 Să-l cânte și un pri' să te feli cal)?

Artași Talantului nebroumbi a ontela oșșage
 Pm. inculca propri. o vîhete nevoros ras subitudo;
 scabito s'au ca zmito unmetros, (ia) adverbial
 de comparație (ca) este izolat de termenul de
 comparație:

- Cătoro s' arec' m' tunc' ca p'nto. un tura o scara
- Priu' aer' t'ing' i' despartit de ore
- Ca - de mureșu. lor - veste f'arșage
- Era' - ca ge o blamie de p'pura - o scamio.

Dezordonabil subitac - este pelușat
 pri' amurana " roșu lui; pri' mureșu' d'ub,
 s'au e l'ud pe sus cu stocagiu, de l'uciu s' mureș,
 de la capu s' l'ugiu; de d'ati. o poruș

Mulată petală și o gură al roșii, cum năvăle săie -
rupă din graul ce n'aream, și vite, și țigari
și fulgi, și ~~și~~ frumuseți, un mărțur stăgini

Rupă din graul ce n'aream, pentru vite al
rotile, în săvârșirea de ocazie, simțutul
lui, și țigari - plăcose și bote. Să petale de opal -
fulgi și frumuseți, un mărțur stăgini.

de la Emanuel - ^{meu} în figura lui ca să se
al curmăle: "ce exprimă adevărul"
rimeai ^{h-a} kilumănt, ca Tudor Argheș,
men'na stăvâră (a verbului poetic)

Să-mi fie verbul limbă
De flacări vaste ce destă,
Tău cînd ca serpi cînd și limbă,
Cînd năvăle meu să fie sfârșit,
A pata ~~și~~ și limbă
Ce chipul ~~și~~ și limbă
Să stă în urma lui bălăg